

techniques of variative, contextual, hypero- and hyponomic substitutions, calculations, descriptive translation, interpretation and compensation is characterized. The influence of modern computer technologies on modern youth slang trends is noted. Basic ways of formation of slang words and the phraseology of the youth speech are analyzed. The specific directions of future translation, contrast, lexicological, lexicographic, stylistic studies have been identified: the translation of the language of films with an argot component, modern youth argot, argotisms of national-territorial variants of the French language; the creation of bilingual dictionaries of argotic vocabulary; theory and practice of forming translation competence in the field of social dialectology. The importance of considering the content and quality content of youth slang under the influence of modern social processes is emphasized. The relationship of cultural features of youth slang is revealed, which manifests itself in opposition to social patterns and norms.

Keywords: argo, dialect, phraseology, linguistic picture of the world, jargon.

УДК 82-313.2

Ірина Біскуб, Наталія Філевич

ЕВАЛЮАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ У ВИКЛАДАННІ ЛІТЕРАТУРИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (на матеріалі роману К. Ішігуро «Never Let Me Go»)

У статті розглянуто механізми формування ціннісних орієнтирів під час викладання літератури Великої Британії на основі опрацювання роману нобелівського лауреата з літератури К. Ішігуро «Never Let Me Go». Проаналізовано роль цінностей у сучасній освіті. Окреслено причини, які зумовлюють потребу в дослідженні основних ціннісних орієнтирів. Виявлено основні напрямки сучасної евалюаційної системи освіти та запропоновано принципи формування ціннісних орієнтирів шляхом опрацювання тексту літературного твору. Було зроблено висновок, що від правильного сприйняття учнем ідеалів, дотримання загальнолюдських принципів і норм залежить ефективне і якісне розв'язання суспільно-політичних, соціально-економічних і духовно-моральних завдань суспільства в цілому.

Процес формування ціннісних орієнтирів учнів передбачає такі етапи: демонстрація цінностей учневі; усвідомлення ціннісних орієнтацій особистістю; прийняття ціннісної орієнтації; реалізація ціннісних орієнтацій у діяльності та поведінці; закріплення ціннісної орієнтації в спрямованості особистості та репрезентація її в статус цінності конкретної особистості, тобто свого роду потенційного стану; актуалізація потенційної ціннісної орієнтації, що полягає в якостях особистості вчителя.

Отже, засвоєння ціннісних орієнтацій в освітньому процесі, відбуваючись у вільному розвитку з опорою на позитивно значущі цінності, переходить від здатності усвідомлення цінності до внутрішнього її прийняття на фоні позитивного емоційного сприйняття, і до можливості її реалізації, закріплення, здатності актуалізувати значимі для діяльності і поведінки ціннісні орієнтири.

Під час практичного аналізу було з'ясовано, що твір К.Ішігуро "Never let me go" репрезентує такі загальнолюдські цінності, як: терпіння, співчуття, сумлінність, почуття провини за скоєне вчиня вибачати, доброзичливість, справедливість, дружба, відданість, повага, любов, доброта, довіра.

Також було зроблено висновок, що освіта відіграє ключову роль у творі, виступаючи як основний компонент формування зрілої, всебічно розвиненої особистості, здатної до мислення, почуттів, репрезентації найвищих загальнолюдських цінностей.

Ключові слова: загальнолюдські ціннісні орієнтири, технології викладання, евалюаційна освіта, цінності, навчальний процес, література.

Вступ. Сучасна ситуація в суспільстві характеризується зниженням рівня ціннісних орієнтирів молоді, і, як наслідок, підрастаюче покоління втрачає здатність безконфліктного й ефективного спілкування та контактування в суспільстві. Можна спостерігати суспільний розлад, який здатний бути скоригованим лише впровадженням ціннісних орієнтирів в життя кожної особи. Саме тому актуальними є дослідження, зумовлені потребою в систематизації ціннісних орієнтирів молоді. Ефективним шляхом до формування ціннісних орієнтирів є підбір і вивчення літературних творів, які, з одного боку, написані сучасними авторами, з іншого ж – акцентують увагу на актуальних у всі часи аксіологічних категоріях.

На базі цінностей суспільство й держава формулюють соціальні потреби для виховання. Такі потреби містять бажану модель людини, це ідеальний і, як зазвичай, недосяжний образ, але він визначає вектор і зміст виховної діяльності. Проте в реальній виховній практиці сучасне

суспільство, передусім держава, уникають його офіційного формулювання, обґрунтовуючи це гуманістичними міркуваннями.

Проведений нами аналіз наукових джерел свідчить, що роль освіти у формуванні цінностей є вирішальною. Саме освіта, впливаючи на підростаюче покоління, сприяє формуванню нової, соціально прийнятої суспільної свідомості, яка впливає на всі сфери життя людини.

Теоретичне підґрунтя роботи становлять праці таких науковців, як: В. Ю. Євтух, М. Гунцінгер, М. В. Сачок, О. А. Макарова, О. А. Пальмова, Г. М. Травніков, Н. Ф. Євремова, М. В. Гуськова. У зазначених працях вказують на потребу в систематизації підходів до комплексного вивчення загальнолюдських цінностей, виявлення механізмів зміни ціннісних орієнтирів та способів впливу на формування системи загальнолюдських цінностей, зокрема, у молоді XXI століття.

У зв'язку з цим виникає необхідність пильної уваги, осмислення й усвідомлення духовно-моральних цінностей соціуму, століттями апробованих в життєдіяльності суспільства, зокрема в формуванні соціальних компетенцій [7, с. 117]. Становлення людини відображає не тільки розвиток її розумового потенціалу, а й засвоєння системи загальнолюдських благ, які становлять основу її культури. Формування цінностей в освітньому процесі, сьогодні набуває найбільшої соціальної значимості. Саме освіта благотворно діє на підростаюче покоління, сприяє формуванню нової, соціально прийнятої суспільної свідомості, що впливає на всі сфери життя людини.

Мета нашого дослідження полягає у виявленні основних ціннісних орієнтирів у викладанні літератури Великої Британії на основі роману К. Ішігуро «Never Let me go».

Основними завданнями цієї праці є:

- систематизація підходів до визначення поняття «евалюація» та інвентаризація основних принципів евалюаційної освіти;
- виявлення принципів формування ціннісних орієнтирів під час викладання літератури;
- комплексний аналіз ціннісних орієнтирів сучасної молоді на матеріалі роману К. Ішігуро «Never Let Me Go».

Методи та методика дослідження. Початок XXI ст. в Україні характеризується підвищенням актуальності проблем якості освіти, інтенсивним пошуком шляхів підвищення ефективності управління освітньою системою. Сучасні реформи, що охоплюють всі рівні системи освіти й передбачають глибокий аналіз тенденцій у змінах якості освіти, спрямовані передусім на підвищення її рівня. Прагнення наблизити якість вітчизняної освіти до міжнародних стандартів зумовлює необхідність залучення зарубіжного досвіду щодо його оцінки та підвищення.

У країнах Європи і США ключовою тенденцією в цьому напрямку протягом кількох десятиріч виступає евалюація освіти, яка виводить процеси аналізу та оцінки якості освіти на новий рівень. Вперше термін «евалюація» було вжито в зарубіжних країнах у кінці 60-х – початку 70-х років минулого століття для позначення оцінки результативності експериментальної діяльності на основі вивчення та аналізу емпіричних даних соціальних наук [1, с. 36].

На думку С. Г. Здрагат, евалюація освітнього простору – це, по суті, тенденція його майбутнього удосконалення. Тому одним із основних напрямків модернізації освіти в Україні є формування евалюаційної культури як чинника у визначенні цінності наукових й освітніх програм і проектів, а також окреслення ролі евалюації в демократизації освітнього простору нашої держави [1, с. 17].

Термін «евалюація» (і його відповідні еквіваленти в інших мовах) утворились від латинського слова «valor», що перекладається як «вартість, цінність», й елементи «e(ex)», що означає оцінку, витяг цінності з чого-небудь. Однак поняття «оцінка» (assessment) та «евалюація» в сучасній педагогічній науці – не синонімічні терміни [1, с. 20].

У сучасному світі освіта орієнтована на виховання високоморальної людини з найвищими цінностями, необхідними для репрезентації себе як розвиненої особистості та професіонала. Сучасна система освіти охоплює такі ціннісні орієнтири:

- культурний аспект, що включає подання, цінності, норми, їх взаємовідносини та взаємодії (П. Сорокін) [2, с. 20];
- реалізація верховних цінностей шляхом культивування вищих людських чеснот (М. Хайдеггер) [2, с. 21];

- орієнтації на ідеали вдосконалення людини (А. Швейцер) [2, с. 21];
- втілені цінності (Н. Чавчавадзе) [2, с. 21];
- творча діяльність людини (Н. Злобін) [2, с. 61];
- сукупність духовних і матеріальних цінностей, вироблених людьми, головними з яких є добро і краса (В. Тугаринов) [5 с. 47].

Усі ці компоненти представлені в романі-утопії нобелівського лауреата К. Ішігуро «Never Let Me Go», який змальовує уявний світ підлітків-клонів, народжених для того, аби в майбутньому поділитись власними органами із реальними людьми, які цього потребуватимуть.

Сюжет роману гостро апелює до системи загальнолюдських моральних скарбів, вершиною яких є людське життя. Клоні-донори позбавлені цієї найважливішої цінності, адже вони народжені задля того, аби померти під час донатій – операцій з пересадки органів. Така сюжетна канва дає змогу особливо яскраво описати неважливі й непомітні для звичайних людей цінності, які є надважливими для клонів. Під постійною загрозою смерті такі цінності, як дружба, взаємна підтримка, сумлінне навчання і праця, творчість і повага до самотності набувають особливої ваги. Саме тому роман не може не викликати критичного переосмислення власних ціннісних орієнтирів, апелювання до суспільно важливих понять, критичного мислення.

Уже на перших сторінках твору автор наводить приклад безмежного терпіння опікунів, які доглядали донорів. Персонаж Кет іноді почувається на межі, проте вона віддає донорам все найкраще й намагається зробити все можливе, аби забезпечити їм максимальний комфорт та душевний спокій. І хоча героїня і зазначає, що опікуни не мають безмежного терпіння та енергійності, вона постає у творі як джерело терпіння, випромінюючи життєву енергію та доброту.

Досліджуючи проблему формування загальнолюдських цінностей, їх структуру та роль, яку вони відіграють у регулюванні діяльності підлітка, важливо дати чітке визначення поняттю «загальнолюдська цінність» та визначити її критерії. Загальнолюдські цінності – це комплекс понять, що входять у систему філософського вчення про людину, що складає найважливіший предмет вивчення аксіології.

Загальнолюдські цінності виділяються серед інших цінностей тим, що виражають загальні інтереси людського роду, вільні від національних, політичних, релігійних та інших уподобань, і в цій ролі вони виступають чинником розвитку суспільної цивілізації [6, с. 30].

До загальнолюдських цінностей належить і усвідомлення важливості освіти. Навчання – головний обов'язок героїв роману. Школа – це увесь їхній світ, адже поза межами навчального закладу існує інше життя, до якого персонажі не мають безпосереднього стосунку. Центральну роль у творі К. Ішігуро «Never Let Me Go» відіграє навчальний заклад Хейлшем. Хейлшем – це і школа, і місце життя. Він огорожений парканом, має спеціальний ландшафт, відокремлений від навколишнього світу. Проаналізуємо, яку роль у творі відіграє освіта та ставлення до навчання. Вивчення сюжетних ліній роману дало змогу виокремити вектори ціннісних орієнтацій персонажів, представлені на Рисунку 1:

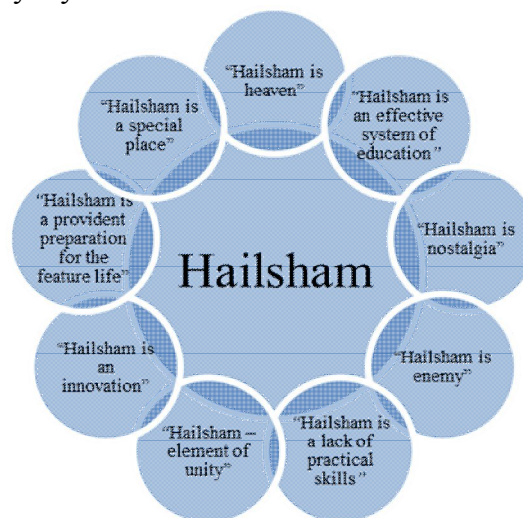

Рис. 1. Ціннісні вектори ставлення до навчання у школі Хейлшем.

Проаналізуємо кожен із них за допомогою прикладів з тексту.

“Hailsham is a special place” – випускники Хейлшем угадують це місце як особливе, відчують його частиною самих себе:

I can see now, too, how the Exchanges had a more subtle effect on us all. If you think about it, being dependent on each other to produce the stuff that might become your private treasures – that’s bound to do things to your relationships. The Tommy business was typical. A lot of the time, how you were regarded at Hailsham, how much you were liked and respected, had to do with how good you were at “creating”. Ruth and I often found ourselves remembering these things a few years ago, when I was caring for her down at the recovery centre in Dover. “It’s all part of what made Hailsham so special,” she said once. “The way we were encouraged to value each other’s work” [8].

Наведений приклад демонструє, що Рут і Кет вважають Хейлшем не просто місцем навчання, а спеціальним середовищем, яке мало величезний вплив на учнів. Так, освіта в Хейлшемі, зокрема розвиток творчих здібностей учнів та репрезентація своїх творінь навчили учнів розуміти взаємопов’язаність елементів суспільства, їх залежність один від одного.

Випускники зазначають, що освіта в Хейлшемі навчила їх цінувати роботу одне одного, ставитись до неї з повагою, що й зробило Хейлшем таким особливим місцем.

“Hailsham is heaven” – приклад демонструє, що учні ставляться до Хейлшема як до найкращого в світі місця. Їм комфортно перебувати там. До того ж інших місць в світі вони не мали змоги побачити, що зумовило їх сентиментальне ставлення до Хейлшема:

I’d sometimes seen the head wandering around Hailsham in a dream, talking to herself, Ruth took offence, saying: “She was never like that! How could Hailsham have been the way it was if the person in charge had been potty? Miss Emily had an intellect you could slice logs with” [8].

У наступному прикладі наведений уривок з розмови Томі, Кет і Мадам, під час якої Мадам називає Томі та Кет культурними й освіченими:

Look at you both now! You’ve had good lives, you’re educated and cultured. I’m sorry we couldn’t secure more for you than we did, but you must realize how much worse things once were [8, с. 81].

Мадам – патронеса закладу – зазначає, що вони мали хороше життя, завдяки чому Хейлшем постає як найкраще місце для отримання освіти, культурних навичок та перспектив для хорошого життя.

“Hailsham is an effective system of education” – у творі Хейлшем представлений як місце, де впроваджено ефективну систему освіти:

I suppose she wanted us to have a grasp of what was out there surrounding us, and it’s amazing, even now, after all these miles I’ve covered as a carer, the extent to which my idea of the various counties is still set by these pictures Miss Emily put up on her easel [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 53].

У наведеному прикладі Кет зазначає, що навіть подолавши сотні миль як доглядальниця донорів, її уявлення про різні графства все ще визначається тими картинами, які намалювала Міс Емілі в її свідомості на заняттях з географії, що свідчить про ефективність репрезентації інформації під час освітнього процесу в Хейлшемі.

“Hailsham is nostalgia” – Хейлшем живе у ностальгічних спогадах кожного з випускників. Він, до певної міри, є частиною кожного з них:

I remember when I went in to tell Miss Emily my chosen topic was Victorian novels, I hadn’t really thought about it much and I could see she knew it. But she just gave me one of her searching stares and said nothing more. Once we got to the Cottages, though, the essays took on a new importance. In our first days there, and for some of us a lot longer. [8, с. 78];

Героїня Кет, втративши найближчих людей – Томі та Рут – які стали Донорами, живе зі спогадами про світлі моменти в Хейлшемі, де поруч були її улюблені речі та друзі.

“Hailsham is a provident preparation for the feature life” – Кет зазначає, що Хейлшем добре підготував випускників до подальшого життя, навчив їх піклуватись одне про одного.

Цей приклад демонструє, що в умовах того, що випускників переводили з Хейлшема в інші місця, і в них більше не було опікунів, отже, вони мали піклуватись одне про одного самостійно. і Кет вдячна Хейлшему за те, що там їх навчили робити це:

“Hailsham is an innovation” – Хейлшем представлено в творі як інноваційний проект, що доводить цінність освіти:

Most importantly, we demonstrated to the world that if students were reared in humane, cultivated environments, it was possible for them to grow to be as sensitive and intelligent as any ordinary human being [8, с. 79].

“Hailsham – element of unity” – у творі Хейлшем постає як з’єднувальна ланка між його випускниками:

It was that exchange, when we finally mentioned the closing of Hailsham, that suddenly brought us close again, and we hugged, quite spontaneously, not so much to comfort one another, but as a way of affirming Hailsham, the fact that it was still there in both our memories [8, с. 64].

“Hailsham is enemy” – в окремих випадках Хейлшем постає в образі ворога. Це відчутно на прикладі Томі, оточення якого на початку твору було вороже налаштоване проти нього з огляду на те, що він не мав успіху в творчості, не демонстрував ніяких значних результатів та досягнень.

Висновки. Наведений аналіз текстових фрагментів, що експлікують прояви ціннісних орієнтирів молоді у творі К. Ішігуро “Never Let Me Go” дає змогу зробити висновки про те, що освіта та орієнтири, пов’язані з нею, відіграють у творі провідну роль. Завдяки правильно вибудованій евалюаційній системі освіти, впровадженню необхідних ціннісних орієнтацій читачі усвідомлюють, що клон людини, вихований в умовах гуманізму, комфортного культурного та освітнього середовища, перетворюється в нормальну, чуйну людину з гарною освітою, рисами характеру і манерами поведінки.

Ціннісна орієнтація є однією з найважливіших психологічних характеристик зрілої особистості та професіонала. Цінності, які людина обирає для досягнення своїх життєвих цілей, задовольняючи тим самим свої потреби, дають змогу судити про ступінь соціальної зрілості особистості.

Проведене дослідження доводить, що роман нобелівського лауреата К. Ішігуро “Never Let Me Go” варто включати до програми вивчення літератури Великої Британії, оскільки він сприяє комплексному формуванню ціннісних орієнтирів сучасної молоді, розвиває критичне ставлення до освіти, усвідомлення ролі особистості та її вартість для суспільства.

References

1. Bibler, Vladimir. 1989. “Kultura: dialog kultur (opyt opredeleniya)”. *Voprosy filosofii* 6:32–36.
2. Bodnar, Oksana. 2008. “Orhanizatsiino-pedahohichni zasady ekspertnoho otsiniuvannia navchalno-vykhovnoi diyalnosti zahalnoosvitnikh shkil”. PhD diss., Kyiv.
3. Bozhenova, Natalia. 2014. “Rabota s poslovitsami kak sredstvo formirovaniya mezhkulturnoi kommunikativnoi kompetentsii na urokakh inostrannogo yazyka”. *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya* 4:22–26.
4. Dikova-Favorska, Olena. 2009. “Sotsiolohichna kontseptualizatsiya osvity osib z funktsionalnymy obmezheniamy zdorovia”. PhD diss., Zaporizhzhia.
5. Korporowicz, Leszek. 2009. “Interactive aspects of evaluation process: between analysis and animation of social change”. *Evaluation in the Making. Contexts and Methods* 53–66.
6. Scriven, Michael. “The nature of evaluation: training”. *Practical Assessment, Research and Evaluation*. Mode of access: PAREonline.net/getvn.asp?v=6&n=12
7. Sheerens, Jaap, and Ceas, Glas, and Sally M., Thomas. 2005. *Educational Evaluation, Assessment and Monitoring: A Systematic Approach* 201–209.
8. Zdrahat, Svitlana. 2015. “Evoliutsiya yak systema innovatsiynoho pidvyshchennia yakosti osvity u sotsiolohichniy perspektyvi”. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka* 9:187–193.

Бискуб Ирина, Филевич Наталия. Ценностные ориентиры в преподавании литературы Великобритании (на основе романа К. Ишигуро “Never Let Me Go”). В статье рассмотрены механизмы формирования ценностных ориентиров во время преподавания литературы Великобритании на основе обработки романа нобелевского лауреата по литературе К. Ишигуро «Never Let Me Go». Проанализирована роль ценностей в современном образовании. Определены причины, обуславливающие необходимость в исследовании основных ценностных ориентиров.

Выявлены основные направления современной ценностной системы образования и предложены принципы формирования ценностных ориентиров путем обработки текста литературного произведения. Был сделан вывод, что от правильного восприятия учеником идеалов, соблюдение общечеловеческих принципов и норм зависит эффективное и качественное решение общественно-политических, социально-экономических и духовно-нравственных задач общества в целом.

Процесс формирования ценностных ориентиров учащихся предусматривает следующие этапы: демонстрация ценностей ученику; осознание ценностных ориентаций личностью; принятие ценностной ориентации; реализация ценностных ориентаций в деятельности и поведении; закрепление ценностной ориентации в направленности личности и репрезентация ее в статус ценности конкретной личности, то есть своего рода потенциального состояния; актуализация потенциальной ценностной ориентации, заключается в качествах личности учителя.

Таким образом, усвоение ценностных ориентаций в образовательном процессе, пребывая в свободном развитии с опорой на положительно значимые ценности, переходит от способности осознания ценности к внутреннему ее принятию на фоне положительного эмоционального восприятия, и к возможности ее реализации, закрепления, способности актуализировать значимые для деятельности и поведения ценностные ориентиры.

В ходе практического анализа было выяснено, что произведение К. Ишигуро "Never let me go" представляет такие общечеловеческие ценности, как: терпение, сострадание, совесть, чувство вины за содеянное, умение прощать, доброжелательность, справедливость, дружба, преданность, уважение, любовь, доброта, доверие.

Также было исследовано, что образование играет ключевую роль в произведении, вступая в качестве основного компонента формирования зрелой, всесторонне развитой личности, способной к мышлению, чувств, репрезентации высоких общечеловеческих ценностей.

Ключевые слова: общечеловеческие ценностные ориентиры, технологии преподавания, оценочная образовательная роль ценностей, учебный процесс.

Biskub Iryna, Filevych Natalia. Evaluative Aspects in Teaching British Literature (on the Material of K. Ishiguro's Novel “Never Let Me Go”). The mechanisms of evaluative orientations formation during teaching of the literature of Great Britain on the basis of development of the novel K. Ishiguro's Nobel laureate on the literature of “Never Let Me Go” are considered in the article. The role of values in modern education is analysed. The reasons that determining the need for the study of basic values are outlined. The basic directions of the modern system of education are revealed and the principles of forming of the text analysis of the literary work are offered. It was concluded that effective and high-quality solution of socio-political, socio-economic and spiritual and moral problems of society as a whole depends on the correct perception of the ideals of the student, adherence to universal principles and norms.

The process of forming students' value orientations involves the following steps: demonstrating student's values; awareness of value orientations by personality; adoption of value orientation; realisation of value orientations in activity and behaviour; consolidation of evaluative orientation in the personality orientation and its representation in the status of the value of a particular personality, ie a kind of potential state; actualisation of potential evaluative orientation, which lies in the qualities of the teacher's personality.

Thus, assimilation of value orientations in the educational process, developing the support of positively significant values, moves from the ability to realise value to its internal acceptance against the backdrop of positive emotional perception, and to the possibility of its realisation, consolidation, ability to actualise meaningful for activity and behaviors are value orientations.

In the course of practical analysis, it was found that K. Ishiguro's work "Never let me go" represents such common human values as: patience, compassion, honesty, guilt for the cause, the ability to forgive, kindness, justice, friendship, dedication, respect, love, trust.

Also, we concluded that education plays a key role in the work, acting as a major component of the formation of a mature, comprehensively developed personality, capable of thinking, feeling, and representing the highest human values.

Key words: common human values, teaching technologies, evaluative education, role of values, educational process.